

מאמר הכנה לפודים

שיעורו השבועי של
הרה"ח ר' שלום מייקוף שליט"א

על פי תורה נ"ו

י"ל לרגל לימוד

התורה הזמנית

יו"ל ע"י מכון
"שעדים"
להוצאת שיעורי
הרה"ה ר' שלום מייקוף שליט"א

הארות והערות יתקבלו בברכה

0548-593-792

0533-10-7641

לקבלת החוברת השבועית

N3107641@gmail.com

להיות כל איש שזרד בביתו

מלכות דאיתכסיא של השי"ת הופכת את כל ההסתרות לסתרי תורה, אבל קודם לה מלכות דאיתגליא לעודד את אדם לשוב ולהאנח על ההסתרה באנחה המטהדת את השמים, ולהיות רצונו שלם עם ה', כי דק כך אפשר לדעת את שלום אסתר

מעשה פורים

נהפך לגילוי, והצרה לישועה, כי את הגזירה להשמיד אויבי היהודים גזר המן, וגם את העץ לתלות את המן הכין הוא עצמו, ואת אסתר המליך ממוכן, ועוד כיוצא בזה, וכמפורש בפסוק (אסתר ט ב) 'ונהפוך הוא אשר נשלטו היהודים המה בשונאיהם'.

אבל הרי רביז"ל בא לחדש עניין אחר לגמרי, כי לא די שהקב"ה מסתתר בתוך ההסתרה הגדולה, אלא שדווקא שם נמצאים סתרי התורה והדעת הגדול ומקווה המושיע, אשר לולא ההסתרה הגדולה, לא היו נמצאים סתרי תורה כאלה, ועיקר החידוש הוא שרביז"ל מבאר שחידוש גדול זה נכון גם כלפי הסתרה של רוחניות, וכלפי חושך של חטאים ופשעים, שגם שם נמצא השי"ת, וגם שם מסתתרים סתרי

הנה רביז"ל מרמז את כל המאמר בפסוקי אסתר, בין בסעיף א שביאר עניין המלכות ושלמותה בפסוק 'מר דרור' ו'מרדכי', ובין בסעיף ג שביאר כל העניין של גילוי ההסתרות והפיכתם בפסוק 'ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה', ועוד מביא בסעיף ה עניין מסירת בית המן לאחשוורוש, שכל כח הסטרא אחרא נהפך לטובה, וצ"ב מה שייך פירושו של רביז"ל לפשוטו של מקרא, שהוא מעשה מרדכי ואסתר המן ופורים.

ואף שלכאורה הדבר פשוט, כי כל הנס של פורים היה בדרך זה כאשר פור המן נהפך לפורינו, שההסתר

ודאיתכסיא, הם מכוונים כנגד שתי בחינות שיש בתורה, שמבאר באריכות בסעיף ג-ד, וכיוון שיש בתורה שתי בחינות, הנגלה שבה והנסתר שבה, דהיינו מה שהתורה מוכיחה וצועקת באזני הרחוקים 'עד מתי פתיים', שזה החלק הגלוי, ומה שהתורה ואותיותיה נמצאים בستر גם בתוך העבירות ומחיים את כל הנופלים בכל מצב שהוא, שזה הסתרי תורה, וכיוון שהתורה היא הממשכת חיות אל המלכות, על כן יש גם במלכות שתי בחינות כאלה, הנגלה והנסתר, המלכות דאיתגליא היא זו שמוכיח את כל התלויים בו ליישר דרכם אל השי"ת, והמלכות דאיתכסיא היא המשלטת את אור וחיות השי"ת בכל המעשים של אלו התלויים בו, גם אם הם עצמם לא יודעים מזה.

ובזה יבואר למה אמר בסעיף ב, שצריך אדם לקיים במלכות שלו 'והיתה לה' המלוכה', ולהשתמש בה לשם שמים, וזה פלא, כי הפסוק לא מדבר בממלכות בני אדם לשם שמים, אלא במלכות השי"ת עצמו, אלא שבזה רימז רביז"ל, שכל אדם במלכותו משליט את מלכות שמים ששויה בו, לפעמים משליט את מלכות שמים באיתגליא, ולפעמים משליטו באיתכסיא.

תורה, וגם שם אפשר להפוך את הרע לטוב גדול, כאשר השי"ת מגלה ומשתמש בכל החטאים להוסיף ולהגדיל כבוד שמים, וממילא צ"ב מה זה שייך לפשטות העניין של פסוקי מרדכי ואסתר ופורים, והלא אדרבא, הגזירה שבאה עליהם מוכיחה את ההיפך, שאין הקב"ה וותרן, ורק כאשר שבו בתשובה וצמו שלושה ימים, ומרדכי זעק 'זעקה גדולה ומרה', אז נתבטלה הגזירה.

ביאור עניין מלכות דאיתכסיא

אמנם נקדים לבאר בע"ה עניין עיקרי במאמר, דהנה יש להתפלא מאוד, אחרי שעיקר המאמר הוא, איך לגלות את ההסתרות לכל סוגיהם ולהפכם אל הדעת, אם כן למה התחיל בסעיף א בעניין אחר, שיש שני סוגי מלכות לכל אדם, באיתגליא ובאיתכסיא, והרי לעצם המאמר די במ"ש שיש לכל אדם מלכות, ושצריך להמשיך לה אריכות ימים, ואכן רביז"ל לא חזר לדבר בהמשך המאמר על המלכות דאיתכסיא, וגם לא נרמז בפסוק 'וביום הביכורים' שבסוף המאמר, והלא דבר הוא.

ונראה ברור, ששני סוגי המלכות שיש בבני אדם, דאיתגליא

אבל ברור מאוד, שהבחינה של צדיק שאין הלכה כמותו, הוא זה שעובד את השי"ת ורוצה לעשות רצון קונו, ואינו מצליח להוציא רצונו לפועל, עד שאין מעשיו עולים כהוגן, ואין מעשיו נכונים על פי התורה שבאיתגליא, ואף על פי כן יש לו מקום אצל השי"ת מצד הסתרי תורה שבתוך ההסתרה, כל עוד שיש לו שם צדיק, כי בלבו הוא קרוב אל השי"ת, ורוצה רק אותו, וזה ככל מה שנתבאר בסעיף ג-ד, ואין זה עניין חדש, כי זה מה שבא לבאר בסעיף ט שאין הקב"ה מגנהו, כי אין לגנות איש אשר כזה.

וממילא מובן גם עניין הרשע וטוב לו, שהוא המקורב לצדיק, שגם הוא יש לו תקווה, כי הבחינה של תורה דאיתכסיא מתעוררת אצלו, על ידי המלכות דאיתכסיא שהצדיק שולט על המקורבים אליו, שנשמותיהם כפופים אליו, להשליט עליהם את התורה המכוסה והנסתרת, כמו שנתבאר לעיל.

וזה מה שבא לחדש בסעיף ט, להודיענו, שמי שחושב שיוכל לעשות מה שלבו חפץ, והשי"ת יגלה את הסתרי תורה שבתוך ההסתרה שלו, ואת התורה המסתרת במחשבה דיבור מעשה

וממילא נמצא שהמקורבים אל הצדיק והתלויים בו, יש להם את הכח שביאר בסעיף ג, שהתורה מחיה את כל המעשים שלו, גם אלו שרחוקים מהשי"ת, ומהפכת אותם לזכות ולדעת, כי זה מה שפועל הצדיק באיתכסיא, חוץ ממה שפועל עליהם באיתגליא לקרבם בפועל אל השי"ת, ולהשמיע להם את מה שהתורה מוכיחה.

ביאור עניין רשע וטוב לו

ובזה יתבאר מ"ש רביז"ל בסעיף ד-ח שהדעת שמתגלה מתוך ההסתרה דווקא, הוא בחינת שלום, ועיקר בחינת שלום הוא הבחינה של מחלוקת לשם שמים, ובסעיף ט מבאר שזה סוד צדיק וטוב לו צדיק ורע לו, שזה הלכה כמותו וזה אין הלכה כמותו, ומסיים שרשע וטוב לו הוא הרשע המקורב לצדיק שהלכה כמותו, ורשע ורע לו, הוא מי שמקורב לצדיק שאין הלכה כמותו עיי"ש, וצ"ב למה נכנס לכל עניין זה של מחלוקת לשם שמים ושל צדיק שהלכה כמותו ושאיין הלכה כמותו, ובפרט צ"ב, למה סיים בעניין הרשע שמקורב ושאינו מקורב, ומה זה שייך למאמר, ואין דרכו להכניס דברים חדשים בסוף.

זעקה גדולה ומרה, אחרי שמרדכי הוא הבחינה שמגלה את הדעת וסתרי התורה שבכל ההסתרות של כל הנופלים בחצר בית הנשים, אלא שבזה מתבאר שאם אין אנחה אין השמים מיטהר ואין דרך לגלות את החיות והתורה המסתתרים בתוך הירידות ומעשי העבירות, ואמנם אחרי זעקה זו, ואחרי תשובתם של ישראל נתעורר הכח לגלות את הטוב שבהסתרה, וגם זה רק בכח מרדכי עצמו, שאליו היו מקורבים כל ישראל, והיו בבחינת רשע המקורב לצדיק שהלכה כמותו, שהרי הוא היה זה ששולט על נשמתם בבחינת מלכות, כי הוא מרדכי הנקרא על שם המלכות כמבואר בסעיף ב.

ובזה יתבאר מה שהאריך רביז"ל בסעיף ג, שלימוד התורה מעורר את הבחינה של אריכות ימים שהיא בחינה של הדעת, ועי"ז ידע שנמצאים האותיות של התורה גם במעשי העבירות, לדעת את שלום אסתר, ולכאורה הרי האותיות של התורה כבר נמצאים שם, והם בעצמם בחינת התורה שהיא האריכות ימים שהיא הדעת, ואם מי שנפל אין לו דעת לדעת שהם נמצאים שם, מה מוסיף לימוד התורה לעניין זה, אלא שזה מוכיח, שכדי לגלות את סתרי תורה, צריכים

של העבירות שלו, כמבואר בסעיף ג-ד, על זה בא רביז"ל בסעיף ט, וגילה שיש הקדמה מוכרחת לזה, כי זה נאמר רק במי שהוא עצמו בשם צדיק שהלכה כמותו, או בשם רשע שמקורב לצדיק שהלכה כמותו, ולא עוד אלא שיש עוד הקדמה מוכרחת.

ביאור עניין האנחה המטהרת את השמים

אמנם עוד דבר עיקרי בא לחדש בסעיף ט, וזה עניין האנחה, וכמבואר שם שרק זה מה שמעורר את הגילוי של 'אלו ואלו דברי אלוהים חיים', גם מהמעשים של הרחוקים, ועניין האנחה, הוא הגילוי של הרצון העמוק, שגם מי שהוא רחוק מהשי"ת ונמצא בהסתרה שבתוך הסתרה, אבל כל עוד הוא נאנח על מכשולותיו, וצועק על נפילתו, וזועק על ירידתו, ולא נוח לו בהסתרה הגדולה שבה הוא נמצא, עליו נאמר כל מה שנאמר בסעיף ג, שהשי"ת נמצא גם בהסתרה העמוקה, ובחצר בית הנשים, וכמ"ש (תהלים כב) 'כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני'.

וההוכחה לזה הוא ממעשה מרדכי ואסתר, כי כבר הערנו לעיל, שלכאורה לא מובן למה זעק מרדכי

לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי' (אסתר ד טז), ועוד יותר, כי מבואר בכתבים (ע"ח שער מט פ"ו) שדריווש הפרסי, שנתן רשות לחדש שוב את בניין בית המקדש השני, היה בנה של אסתר ואחשורוש (כמ"ש תוס' ר"ה ג:), ודווקא לכן, משום שהיה בו טוב, על כן הסכים לזה, והרי לנו דוגמא שמלכותו של השי"ת בכל משלה, ומכל רע, אפילו רע רוחני ומכשול עוון, השי"ת מוציא טוב.

ואת זה רמז רביז"ל במה שביאר את הכתוב 'לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה' על גילוי התורה שבתוך ההסתרה, כי כבר אמרו חז"ל (עי' רש"י אסתר ב יא) על הפסוק הזה, שהיה מרדכי מצפה לראות מה יעשה בה, כי הבין והאמין שלא לחינם בא דבר זה שאסתר תלקח אל הערל והטמא, וזה משום שמרדכי ידע את כל אשר נעשה, והבין את הסוד של מלכות ההסתרה, שבכל דבר מסתתר כבוד שמים, גם ממה שנראה להיפך גמור, ורביז"ל מבאר שכדבר הזה ממש נעשה גם אצל כל אחד, ואכן בזוה"ק (כי תצא רעו.) מבואר שכניסת אסתר לבית אחשורוש וכל מה שכלול בזה, רומז לכניסת כנסת ישראל אל הסט"א, שבסוף יצמח גם מזה קרן ישועה וצמח גאולה.

להקדים את הנגלה של התורה, שזה עסק התורה ממש, והכוונה בפשטות היא, שעל ידי שיהיה לכל הפחות חפץ בעבודת ה' ובצד הנגלה של התורה, אזי גם כל הנפילות שלו יהיה להם תיקון מצד הנסתר שבתורה שנמצא בסתר בכל מעשי האדם.

ועל כן נאמר 'ובכל יום ויום' שהיא התורה, מרדכי מתהלך, לדעת את שלום אסתר מכל חצר בית הנשים, ולהפוך את הירידות לעליות.

לדעת את שלום אסתר

ואז כשנתגלו ההסתרות, אזי נהפכו גם החטאים לדעת כמבואר בפנים, והקשינו לעיל, היכן רואים דבר זה במעשה מרדכי ואסתר, אכן באמת גם דבר זה נתגלה בפרשת מרדכי ואסתר, כי גם שם היתה ירידה ברוחניות לצורך עליה, שהרי נגזר על אסתר להכנס לבית אחשורוש כדי להציל את ישראל, ואף שהיתה מחוייבת בזה להציל את ישראל מ"מ בוודאי היה לבה שבור מגודל ההסתרה, על מה עשה ה' ככה שתצטרך להכנס שם, אבל בסוף נתגלה דווקא מזה האור הגדול של פורים, כי הנס נעשה באופן זה, כמו שאמרה 'ובכן אבוא אל המלך אשר

לתת לטוב לפני האלהים

את מרדכי על בית המן, שלח חלק נכבד מהממון הזה אל ירושלים כדי לבנות את ביהמ"ק כמ"ש במדרש (שוח"ט תהלים סוף מזמור כב).

ועוד כי מבואר בגמ' (מגילה טו:), ובגירסת הע"י) שהיה המן עבדו של מרדכי, והמן אסף ממון, ובסוף בא מרדכי ואמר לו, עבדא למאן ונכסי למאן, כלומר דכיוון שהיה המן עבד למרדכי, הרי כל עשירותו ומעשה ידיו של עבד שנוקב מרגליות שייך אל אדונו.

וכן הוא גם ברוחניות, שיצה"ר והסט"א מתגדלים מתוך מעשה הרשעים, אבל בסוף יבוא השי"ת ויאמר לסט"א עבדא למאן ונכסי למאן, שהיצה"ר הוא שלוחו ועבדו של השי"ת, כי באיתכסיא, הרי הקב"ה שולט גם שם, וממילא מוכרח שמכל המעשים כולם יבנה ויתגדל קומת הקדושה.

ביאור עניין מרדכי - מר דרור

ובזה נבוא לבאר איך מתקשר עניין 'מר דרור' לפי פירוש רביז"ל בסעיף ב שהוא המלכות, עם פשוטו של מקרא שמדבר על הבשמים של שמן

ועוד, כי במה שהביא רביז"ל בסעיף ה את הפסוק 'ולחוטא נתן עניין לאסוף ולכנוס לתת לטוב לפני האלוהים', נתן לנו דוגמא נוספת לזה, להבין איך שייך שגם בדבר עבירה מלובש שם השי"ת ותורת ה' כמבואר בסעיף ג, כי הרשע אוסף ממון, ומסתמא חושב שעי"ז יוכל לשלוט ולהשליט את רשעתו, כמו המן שעליו נדרש הפסוק, כי נתגאה בעשרו כמ"ש (אסתר ה יא) 'ויספר להם המן את כבוד עשרו וגו', ומזה באה גאוותו להשמיד את כל עם מרדכי על כי מרדכי אינו משתחוה לו, וכמ"ש 'וכל זה איננו שווה לי' (שם שם יג), וביארו חז"ל (מגילה טו:) ש'כל זה' היינו אוצרות עשירותו שחקוקים על לוח לבו, ועוד שבממונו קנה מאחשורוש את כל ישראל להשמידם.

אבל הוא לא ידע שהקב"ה הוא זה ש'לחוטא נתן עניין', והכל הוא כדי לתת לטוב לפני אלוקים' זה מרדכי, נמצא שהחוטא בחטאו ובעונו, משמש את הצדיק נגד רצונו, ועוד דברים בגו, כי המן ובניו ביטלו בניין ביהמ"ק, כמ"ש בגמ' (שם), והכח שלו להשליט רצונו בא רק מרוב עשרו, אבל בסוף כאשר נתנה אסתר

הגדלה בירכתי ארץ (רמב"ם פ"א מכלי המקדש ה"ב, ועיין רמב"ן שמות ל כג), ויש פוסקים שהביאו עניין זה לדוגמא שמדבר טמא יכול לצאת דבר טהור (עיין בטור או"ח סי' רטז), לקיים מ"ש 'מי יתן טהור מטמא' (איוב יד ד), וא"כ מבואר היטב שייכות הדברים לפשוטו של מקרא, שהרי זה כל דברי רביז"ל כאן כמו שנתבאר, שיש כח להפוך רע לטוב, על ידי המלכות דקדושה.

והנה אמרו בגמ' (שבת פח:): שעל חטא העגל נאמר הפסוק (שה"ש א יב) 'בעוד המלך במסיבו נרדי נתן ריחו', פירוש שבעוד היותנו תחת חופת הר סיני, הלך לו הריח הטוב שלנו, ואמרו שם שבכל זאת עדיין חביבותא גבן, שהרי נאמר 'נרדי נתן ריחו' ולא נאמר 'עזב ריחו', ואח"כ אמרו שם על הפסוק הבא אחריו, 'צרור המור דודי לי בין שדי ילין', שאע"פ שמיצר ומימר לי דודי בעונש חטא העגל, בכל זאת בין שדי ילין, הרי משמע שהריח הטוב הוא של צרור המור, כי דווקא המור הוא הנותן ריח טוב גם אחרי חטא העגל, ולא די שלא נגרע הריח הטוב, אלא שעוד מוסיף ריח טוב, וכדברי רביז"ל כאן, שמתוך ההסתרה הגדולה מתגלים סתרי התורה.

המשחה, וכן היה 'מר דרור' זה בבשמי הקטורת.

אכן הנה מבואר מחז"ל בכמה מקומות שעניין הבשמים מרמזים על המעשים הטובים והרעים, וקטורת מקשרת אותם לעורר גם את הטוב נעלם בתוך מעשי הרשעים, וכמבואר בגמ' (כריתות ו:): שזה הטעם שאמרה תורה להביא חלבנה, והרי ריחה רע, אלא לרמז לנו לצרף עמנו באגודה אחת בתפילתנו את פושעי ישראל, ועוד אמרו בגמ' (סנהדרין לז:). ובמדרש (ב"ר פס"ה כב) על פסוק 'ירח את ריח בגדיו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה"', אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו, לרמז בכל הריח שיש גם לבוגדים ריח טוב.

ונמצא שהמר דרור שהוא ראש לכל הבשמים, וניתן בסממני הקטורת, הוא הנותן ריח טוב גם בחלבנה, וזה כמו שביאר רביז"ל שבי'מר דרור' רמוז שכאשר ממשיכים אריכות ימים למלכות, זה מעורר את הגילוי שבהסתרה, לגלות את הטוב שיש גם במצבי ההסתרה של הרשעים.

ובאמת שמבואר בכמה ראשונים שבשמי המור הם סוג ליחה שלוקטים מתוך גרון בהמה טמאה

לעייין למה נקט לשון זו שהיא לשון הכתוב באגרות הראשונות ששלח אחשוורוש 'להיות כל איש שורר בביתו ומדבר כלשון עמו' (אסתר א כב), וצריך לבאר מה עניין פסוק זה לכאן, וא"א לומר שלא בדווקא נקט לשון הפסוק, שהרי כל המאמר דילן מדבר על פסוקי מרדכי ואסתר כמו שנתבאר לעיל, וא"כ בוודאי שבדווקא נקט כן.

ואמנם באמת שאת המעשה עצמו צריך לבאר, למה שלח אחשוורוש כן, ולמה גזר על כל הממלכה גזירה זו רק משום שאשתו מרדה בו, ובכלל צ"ב למה מסופר זאת במגילה ומה שייך דבר זה אל הנס, וכבר אמרו חז"ל ע"ז (מגילה יג:) שבשלחו איגרות אלו נעשה שחוק בעולם, כי היה נראה כחוכא וטלולא, שהרי בוודאי שכל איש שורר בביתו גם בלי אגרת המלך, ובוודאי שרביז"ל רמז לישב תמיהות אלו ע"פ מאמר זה.

והנה התוס' (מגילה שם) בשם המדרש, שממוכן זה דניאל, ולפי שהיה נשוי לשרית שהיתה גדולה ממנו ולא היה יכול לכופה לדבר בלשונו על כן יעץ לעשות כן ע"כ, וזה דבר מפליא מאוד, וכי דניאל איש חמודות שהיה גדול בבחינה

ועל הקטורת הזו רמז רביז"ל במה שהביא בתחילת המאמר את הכתוב 'בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי', כי החלבנה שבקטורת פועלת דבר זה.

ויש להוסיף רמז בעניין זה, כי **חלבנ"ה** כמניין **המ"ן**, וצור"ר כמניין **מלכו"ת**, והמור זה מרדכי, א"כ צרור המור, הוא מלכות דקדושה של מרדכי שמוסיפה ריח טוב גם בחלבנה, ובהסתר פנים שבא מהמן, ואכן כבר אמרו חז"ל (סנהדרין צו:) 'מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק', ואמרו (מגילה ו.) שההתבסמות של פורים היא עד שיאמר 'ברוך המן', ומבואר בכתבים (פע"ח לפורים) שאמירת ברוך המן הוא לתת כח לניצוץ הטוב שבקליפה, וכל הלומד המשך מאמר זה של רביז"ל בסעיף ה-ח, הרי אותיות בולטות ומצטרפות, שכוונת רביז"ל לרמז שהמ"ן הרשע נקרא על שם המ"ן אשר ירד במדבר, שהוא הדעת המגלה את הטוב שבהסתר פנים גופא שבא על ידי המן, והיינו שהמן נקרא על שם הטוב הגנוז גם בו.

ביאור עניין שורר בביתו

ובזה נבוא לבאר בע"ה עניין נוסף, דהנה בסעיף א מביא דוגמא לשררה מועטת וקורא לה 'שורר בביתו', ויש

תיתי שיש גם אצל בני אדם בחינה כזו, וכי אפשר לדמות נברא לבורא. ועוד צ"ב עצם הדבר שכתב, שהם עובדים את השי"ת בהעלם, ולא מובן לכאורה איך שייך דבר זה, ומסתמא כוונת רביז"ל לרמז לדברי הגמ' (מנחות קי.) שהפסוק מדבר גם על עובדי עבודה זרה, וביארו שהכוונה היא שהם קורים להשי"ת אלהא דאלהיא, דהיינו אלוהי האלילים שלהם, אבל לכאורה זה עניין אחר ממ"ש רביז"ל, כי בגמ' רק אמרו שהם גם מאמינים בהשי"ת כעילת העילות, אבל מלשון רביז"ל הרי משמע שגם כל עבודתם מתפרשת בצורה נעלמת כעבודת ה'. אלא בוודאי שרביז"ל רומז בזה, שיש צדיק אחד שמושל באיתכסיא ובהעלם גם על עובדי עבודה זרה עצמם, וממילא כיוון שהוא עובד את ה', על כן גם מעשיהם וגם מה שהם משתחווים לצלם, נחשב שעובדים בהעלם את השי"ת, אחרי שהם כפופים אל זה הצדיק שהוא עובד ה', ובזה גופא מתקיים הפסוק 'בכל מקום מוקטר לשמי', כי כל מה שעושים, באמת אינו אלא על דעתו, וזה דומה למ"ש בגמ' 'דקרו ליה אלהא דאלהיא', דהיינו שעובדים עבודה זרה בתורת ענף ואמצעי, אבל מודים הם שהשורש לכל הענפים והאמצעים הוא השי"ת, וכמו כן הוא

מסויימת מן הנביאים (שם ג.), והוא זה שנבחר לגלות את הקץ, והוא המחבר של ספר דניאל שהוא אחד מכ"ד ספרים שנאמרו ברוח הקודש, והוא שמסר נפשו על התפילה להיכנס לגוב אריות, וכי אלו היו דאגותיו, ומה ממנו יהלוך אם ידבר כלשון אשתו, וכי זה סותר אחת ממצוות ה', וכי עבור זה ישלח אגרות בשם המלך לכל הממלכות 'להיות כל איש שורר בביתו ומדבר כלשון עמו', והרי אם היה מעשה כזה אצל אחד מגדולי ישראל, בוודאי שהיה משתמש במידת הוותרנות ומדבר כלשון אשתו.

בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי

אכן נראה שהכל מתבאר על פי מ"ש בסעיף א שיש לכל אחד בחינת מלכות באיתכסיא, ויש מי שבאיתכסיא הוא מושל על כל הדור, שכולם כפופים אליו בהעלם, והביא רביז"ל דוגמא לזה מהשי"ת, שנאמר 'בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי', ומפרש רביז"ל 'שאף שהם עובדים עבודת אלילים, על כל זה בהעלם גדול הם כלם נכנעים אליו יתברך, ועובדים אותו יתברך' עכ"ל, וצ"ב מה הראיה שמביא רביז"ל ממלכות השי"ת למלכות בני אדם, ומהיכי

כלשון עמה, ובכל זאת הרי היה באתכסיא מושל על כל עובדי העבודה זרה שבאותו דור, כי הרי נבוכדנצר מלך אז בכיפה (מגילה יא.), ודניאל עלה לגדולה בביתו, עד שנבוכדנצאר השתחוה לו ורצה להקריב לו קרבנות, ככתוב במפורש בפסוקי ספר דניאל (ב מו), ובגמ' (סנהדרין צג.) אמרו שעל כן ברח דניאל מבבל בזמן הגזירה של השתחויה לצלם, כדי שלא יתקיים בו הפסוק 'פסילי אלהיהם תשרפון באש' (דברים ז כה), שהרי נבוכדנצר עשה ממנו כמו אלהות, ונמצא א"כ שכל העולם השתחוה לנבוכדנצר, ונבוכדנצר השתחוה לדניאל, אשר הוא היה משתחוה להקב"ה שלש פעמים ביום, ככתוב (דניאל ו יא) 'זימנין תלתא ביומא הוא ברוך על ברכוהי ומצלא ומודא קדם אלהיה'.

וכאשר נתבונן עוד, הרי נמצא דבר נורא ונפלא, שהרי כל הגזירה וההסתרה שבתוך הסתרה שהיו בדורו של המן, היה משום שהשתחוה לצלם של נבוכדנצר (מגילה יב.), והיה זה נחשב להם לחטא של ע"ז, אבל זה היה רק באיתגליא, כי באיתכסיא הרי כל מה שהשתחוה לצלם של נבוכדנצר, היתה השתחויה לשורש הדבר, אלהא דאלהיא, שהוא השי"ת אשר אליו משתחוה דניאל, אשר אליו

גם בעניין המלכות דאיתכסיא, שאלו שעובדים איזה דבר, שהדבר הזה כפוף בהעלם אל צדיק המושל באיתכסיא, נמצא שהם לא עובדים עבודה זרה גרידא, כי זה רק האמצעי, אבל השורש הוא עבודת ה', כי הע"ז שהם עובדים, כפוף גם הוא אל הצדיק, וממילא גם הם כפופים בהעלם אל הצדיק שהוא עובד את השי"ת.

וממילא מיושב כל מה שהערנו.

דניאל איש חמודות

ובזה נשוב לבאר עניין 'שורר בביתו', דהנה מבואר בסעיף א שיש לכל אחד בחינת מלכות, יש שורר בביתו, ויש שרי אלפים, וזה באיתגליא, וכמו כן באיתכסיא, ויש מי שאין לו שום ממשלה, ומשמע שהוא אפילו לא שורר בביתו, אבל באיתכסיא הוא מושל על כל הדור, שכולם כפופים אליו בהעלם, וכאשר נחקור מי הוא זה הצדיק שאפילו לא היה שורר בביתו, ובכל זאת מושל על עובדי עבודה זרה, עד שההשתחויה שלהם לע"ז נחשב על ידי זה כעבודת ה', נראה שהוא זה דניאל איש חמודות, וכמו שהבאנו מדברי התוס' שבאיתגליא לא היה דניאל שורר בביתו ומדבר כלשון עמו אלא

ועל כן מניין שניהם כמניין המל"ך, כי אכן דניאל היה עמוד מלכות ישראל בדורו, כי היה מזרע המלוכה ומבית דוד, כמ"ש בתחילת ספר דניאל (א ג).

וזה מה שפעל מרדכי בזה שהיה מתהלך לדעת את שלום אסתר ולגלות את מה שמוסתר בהסתרה, ולהפוך ההסתרה לדעת, ועל כן כל המשא ומתן בין מרדכי לאסתר על דבר הגזירה נעשה על ידי התך, ואמרו חז"ל התך זה דניאל (מגילה טו.), וזה רמז נפלא, שכל הכח של מרדכי לגלות את הסתרות, היה על ידי שעורר את הבחינה של דניאל.

מגילת אסתר

וכזה יתבאר העניין שביקש דניאל להיות שורר בביתו, ובעבורו נגזר כן על כל המדינות, וכבר תמהנו מאוד על זה, אכן אחרי שנתבאר שהוא היה עמוד בחינת מלכות דאיתכסיא בדורו, לעורר את הבחינה של סתרי התורה שבתוך ההסתרות כולם, ואחרי שנתבאר לעיל, שמלכות דאתגליא של כל צדיק הוא הבחינה שבה הוא מוכיח ומזהיר ומעורר את הבחינה הפשוטה של הנגלה של התורה שמוכיחה ומזהרת עד מתי

משתחוה נבוכדנצר, אשר אל צלמו השתחוו בני ישראל.

לא עשו אלא לפנים

וזה סוד דברי הגמ' (שם) שהסיבה שהשי"ת נשא להם פנים לבסוף, היה משום שהם לא עשו אלא לפנים, ובפשטות הכוונה היא שלא רצו לעבדו אלא מיראה עשו, אכן יש להקשות, שהרי אסור לעבוד עבודה זרה גם מיראה, ומחוייבים למסור נפש, ולדעת אביי (סנהדרין סא:) מי שעבד עבודה זרה מיראה חייב מיתה, ומה מועיל זה שהם עשו רק לפנים, אלא שכוונת הגמ' לתרץ, שרק לפנים ובבחינת מלכות באיתגליא עבדו את צלמו של נבוכדנצר, אבל בבחינת מלכות באיתכסיא היה זה עבודת ה'.

נמצא שכל הישועה שבאותו דור היה מכח שנתגלה הטוב שגנוז גם בתוך העבירות, וסתרי התורה שבתוך ההסתרות, כי נתגלה מה שנעשה בדרך נסתרת ובאיתכסיא, על ידי צדיק המושל על כל הדור באיתכסיא, ועל כן דניאל כמניין המ"ן, כי הוא העומד לנגדו זה לעומת זה, וכדברי רביז"ל בסעף ה, שמלכות המן כנגד מלכות דקדושה,

אין יאוש בעולם

ומכל אריכות הדברים למדנו את דרך ההתחזקות, לדעת שמלכותו בכל משלה, ומלכות שמים נמצאת בכל מקום, ועל כן מכל מקום אפשר לשוב אליו יתברך, וזה כמו מה שמבואר בשיחות הר"ן (סי' ג) שאין יאוש בעולם כלל כי תשובה גבוהה מהתורה, ואם יזכה יהיה נעשה מעוונותיו עניין אחר לגמרי עיי"ש, והיינו בחינת מלכות דאיתכסיא שביארנו לעיל, שזה כבוד שמים העולה מכל מקום, אמנם התנאי לזה הוא, אם יהיה האדם מקושר אל הנגלה של התורה, לרצות את השי"ת, ולחפוץ בטוב, ולהאנח מעומק לב בזעקה גדולה ומרה על ההסתרה הגדולה שבה הוא נמצא, ויחד עם זה להיות מקורב לצדיק שהלכה כמותו.

פתיים תאהבו פתי', ואחרי שנתבאר לעיל באריכות, שאין אפשרות לזכות לגילוי הטוב שבתוך ההסתרה, אלא אם כן תהיה לו גם בחינה של התעוררות לעבודת ה' בפשטות, שזה עניין האנחה שביאר רביז"ל בסעיף ט, ונתבאר שזה עניין עסק התורה שמעורר את סתרי ההסתרות, ממילא מובן שהיה דניאל מוכרח שתהיה לו לכל הפחות בחינה של 'שורר בביתו', ובחינה ראשונה של מלכות דאיתגליא, כדי שיוכל לעורר גם את הבחינה של מלכות דאיתכסיא.

ועל כן הפרשה הראשונה של מגילת אסתר, שהיא הקדמה לכל עניין המגילה, היא זו שנאמר בה מה שרצה דניאל, 'להיות כל איש שורר בביתו', לגלות מלכות דאיתגליא, ועיי"ז לגלות גם מלכות דאיתכסיא.